

Isaac Deutscher i London 1940

Inledning

1940 befann sig Deutscher i London, dit han flyttat året innan som korrespondent för en polsk-judisk dagstidning. Men när Nazityskland (och Sovjetunionen) hösten 1939 invaderade Polen så bröts förbindelserna med den polska tidningen och därmed förlorade han sitt levebröd och måste hitta andra sätt att tjäna sitt uppehälle.

Några år senare skulle han gjort sig ett namn som en kunnig och värtalig politisk skribent, vars artiklar flera brittiska tidningar var villiga att betala för. Han blev dessutom en eftertraktad föreläsare. Men 1940 stod han inför stora problem. Han lyckades dock få vissa (små) inkomster genom att skriva för mindre tidningar, bl a den brittiska vänstertidningen *Workers Fight*. Dessa artiklar skrev han inte under eget namn, utan under pseudonymen *Josef Bren*. De följande tre artiklarna, som handlar om världskriget, är exempel på detta.

För en utförligare redogörelse för hans svåra tid under de första krigsåren, se [Isaac Deutscher i London under krigsåren](#),

Svälta för seger! Tvångssparande eller tvångsinflation

Ur *Workers Fight*, i mitten av februari 1940, signerad Josef Bren.

David Ricardo var den förste ekonom som upptäckte och teoretiskt formulerade att profiten härskade i den kapitalistiska ekonomin. Detta var skälet till att han av vissa borgerliga ekonomer anklagades för cynism och brutalitet. De så kallade vulgärekonomerna, kapitalismens apologeter, kunde och ville inte erkänna att vinsten och endast vinsten är den allt avgörande faktorn i en ordning som bygger på privat ägande av produktionsmedlen. Ricardos vetenskapliga uppriktighet förolämpade deras professorshyckleri. Men det som var Ricardos fel i de officiella ekonomernas ögon betraktades som hans största förtjänst av hans store efterträdare och motståndare – Marx. Han försvarade Ricardo genom att säga att ”brutaliteten och cynismen” inte låg i ekonomens ord och formler, utan var en del av den kapitalistiska verkligheten som Ricardo bara hade hittat ett teoretiskt uttryck för. Ur vetenskaplig synvinkel föredrog Marx Ricardos brutala uppriktighet, som troget speglade de verkliga sociala förhållandena, framför andra teorier som försökte bortförklara den kapitalistiska utsugningen med tomt ”humanitärt” prat.

Vi försöker inte göra en jämförelse mellan Ricardo och Keynes. Den som har den minsta aning om ekonomi håller med om att en sådan jämförelse skulle vara en oförtjänt förolämpning mot den klassiska skolans gamle mästare. Men i ett avseende är Keynes förvisso berömvärd: han visade ett slags ”brutal uppriktighet” när han behandlade problemet med hur man skulle betala för kriget, en uppriktighet som inte försöker försköna sanningen. På grund av detta har vissa hycklare inom Labour anklagat Keynes för brutalitet och cynism. Och vad vi nu skall göra är att ”försvara”... Keynes mot sådana förebråelser. Keynes förtjänar verkligen vårt försvar den här gången.

Keynes har en plan

Våra läsare har säkert redan gissat att vi syftar på Keynes berömda system med obligatoriskt sparande. Det är överflödigt att förklara för klassmedvetna arbetare i vilken utsträckning detta system är fientligt mot deras klass intressen. Keynes föreslår hur regeringen ska lägga krigets på arbetarnas axlar. Han utför sitt jobb så uppriktigt att det inte går att missförstå. Men hans argument är av ett relativt objektiva värde och förtjänar därför vår uppmärksamhet.

Keynes teori kan kortfattat sammanfattas enligt följande. Under hela krigsförloppet måste lejonparten av produktionen ägnas åt produktion av krigsredskap. Man räknar med att nästa år kommer ca 50 procent av hela nationens produktion att bestå av vapen, ammunition, livsmedel till armén osv. Senare kommer krigsproduktionens andel att öka ännu mer; det kan bara betyda en sak, att mycket drastiskt skära ner produktionen för civil konsumtion. Det är fortfarande teoretiskt möjligt att öka såväl krigsproduktionen som den civila produktionen. Den brittiska industrins kapacitet är ännu inte fullt utnyttjad; det finns fortfarande många oanvända fabriker och omkring en och en halv miljon arbetslösa (även om en viss brist på råmaterial inte ens nu tillåter en expansion av produktionen för civil konsumtion).

Men allteftersom kriget fortgår kommer de så kallade produktionsgränserna snart att nås. Inaktiva maskiner kommer att ha satts i rörelse och arbetslösheten kommer att ha försvunnit. En samtidig utvidgning av den "civila" och den "militära" produktionen blir då omöjlig. Eftersom krigsproduktionens utvidgning är en nödvändig förutsättning för krigets fortsättande, kommer en allt mindre del av hela den nationella produktionen att kunna användas för civil konsumtion. Dessutom måste importen ställas om – och ställs redan om – till krigsändamål. Detta innebär att mängden varor avsedda för privat konsumtion måste bli allt mindre. Kriget sätter så att säga en fysisk gräns för den nationella levnadsstandarden som ligger långt under förkrigsnivån. Två tredjedelar av förkrigskonsumtionen tillföll klasser med mindre än £5 i inkomst per vecka. Dessa klasser måste därför begränsa sin konsumtion mycket kraftigt för att göra krigsinsatsen effektiv.

Så här långt verkar saker och ting vara mycket tydliga. Och det är de – verkligen. För många år sedan uttrycktes de ännu mer eftertryckligt av fältmarskalk Göring, när han formulerade det berömda dilemmat: vapen eller smör? Nu hörs Görings eko i de brittiska ekonomernas och demokraternas tal.

Keynes inställning innebär den slutsats som vi vill dra och uppmärksamma alla arbetare på: det är en fysisk omöjlighet att både stödja kriget och upprätthålla arbetarnas levnadsstandard. Man kan inte göra båda samtidigt. Man kan inte både ha kakan och äta den. Eftersom Keynes inte kan förväntas vara en revolutionär defaitist är han ärlig på sitt eget sätt när han säger: Arbetarnas konsumtion måste drastiskt begränsas. Låt oss därför inte spela alltför fula trick med dem och låt oss helt enkelt införa "obligatoriskt sparande vilket motsvarar en allmän lönesänkning nu och ett löfte om återbetalning i framtiden".

"Gemensamma uppoffringar"

Uppriktigheten och "ärligheten" i en sådan inställning har dock sina nackdelar. Keynes är alldeles för konsekvent, och hans konsekvens har redan från början haft en ganska pinsam effekt. Hans plan fick till en början ett svalt mottagande i den ekonomiska pressen och i City. Den framstående professorn avslöjade hela mysteriet med den obskyra "vetenskapen" att finansiera kriget på ett nästan cyniskt sätt ... Han översatte de sublima vädjandena om "gemensamma uppoffringar" till ett alltför prosaiskt språk med konkreta, hårda fakta. Men det finns vissa tecken på att denna cynism med tiden kommer att bli mindre chockerande och att det praktiska systemet kommer att uppskattas mer korrekt. Det är betecknande att man vid de fem stora bankernas årsmöte nyligen kunde höra mycket inflytelserika röster höjas till stöd för obligatoriskt sparande.

Men det finns fortfarande hycklare och bedragare i Labourpartiet och i Transport House. Dessa herrar uppmanar å ena sidan arbetarna att gå med på "uppoffringar" – å andra sidan hävdar de att det är möjligt att förena stödet till kriget med ett försvar av arbetarnas levnadsstandard. De vägrar därför att acceptera Keynes system med obligatoriskt sparande.

Keynes svar till dem i *The Times* är verkligen lärorikt:

Mina herrar, säger herr Keynes, vill ni stödja detta krig? Om så är fallet kommer ni inte att komma undan tvånget. *Ni kommer antingen att ha obligatoriskt sparande eller obligatorisk inflation.* Jag ska förklara det för er på ett tydligare sätt, för jag tycker inte att ni är särskilt duktiga på dessa ekonomiska frågor. Nåväl, så krig – låt mig upprepa – innebär en minskad mängd varor för privat konsumtion. Mindre smör, mindre kött, mindre kläder kommer att finnas tillgängliga för arbetarna, medan vi kommer att producera och importera fler vapen, fler granater och fler flygplan. Vilka knep ni än försöker använda kan ni inte ändra på detta faktum. Vad jag nu föreslår är att anpassa arbetarnas lönenivå till den minskade mängden varor som är avsedda för deras privata konsumtion. Låt oss betala dem mindre pengar, eftersom det finns färre varor som finns redo för dem på marknaden. Arbetstagarnas köpkraft har redan sjunkit (eller kommer att göra det mycket snart) enbart på grund av att det finns färre saker att köpa på marknaden. Genom att i praktiken sänka lönerna kommer vi bara att ge ett pekuniärt uttryck för detta faktum. Om ni nu förkastar min plan och insisterar på nuvarande (eller högre) löner – vad händer då? Arbetaren kan tjäna 100 procent mer än han gör nu, men det kommer inte att öka antalet konsumtionsvaror på marknaderna med en procent. Så det kommer att finnas samma (eller en större) summa pengar i arbetarklassens fickor mot en mindre mängd kött, grönsaker, kläder etc. Resultatet blir en större konkurrens mellan köparna, en konkurrens som snart kommer att få priserna på konsumtionsvaror att stiga. Den praktiska effekten blir densamma för arbetarklassen som om deras löner hade sänkts och priserna hade förblivit stabila.

Många argument skulle naturligtvis kunna anföras mot några av Keynes punkter, men dessa är av sekundär natur och vi skall utelämna dem. Keynes har i grunden rätt när han säger att när det gäller arbetarna kan krig bara föras med dessa två motsatta metoder: obligatoriskt sparande, det vill säga lägre löner, eller obligatorisk inflation, det vill säga stigande priser med löner som förblir konstanta eller bara stiger otillräckligt. Skillnaden mellan dem består endast i att den första metoden är en direkt och öppen attack på arbetarnas levnadsstandard, medan den andra uppnår samma effekt på ett mer försåtligt, lömskt och gradvis ”osynligt” sätt. När arbetaren tvingas ”spara” känner han genast vad han har berövats, men att döma av de pengar han får har han vid inflation fortfarande en illusion av att behålla samma nivå och inser först gradvis sin nya ställning.

Detta förklarar förresten varför reformistiska ledare vanligen föredrar inflationsmetoder framför ”tvångssparande” (det vill säga mer eller mindre deflationistiska metoder). Ett direkt, koncentrerat frontalangrepp (och ett sådant skulle t.ex. vara att förverkliga Keynes plan) hotar att framkalla en direkt och koncentrerad motaktion från arbetarnas sida. Den konstlade osynliga attacken med hjälp av inflation är – åtminstone i det första skedet – mer benägen att rubba och bryta upp arbetarnas motstånd. (Det är i detta sammanhang värt att påminna läsarna om att efterkrigsinflationen i Tyskland genomfördes under socialdemokraten Hilferding och i Frankrike nyligen under Blum)

”Tvångssparande eller tvångsinflation – ni kommer inte undan tvånget” – dessa ord av Keynes är värda att noteras. Detta är det verkliga dilemma som väntar arbetarklassen, som är beredd att stödja kriget.

Men detta dilemma försvinner genast när vi betraktar det utifrån ett revolutionärt motstånd mot kriget. Det finns en annan utväg, som varken innebär tvångssparande eller tvångsinflation (till förmån för borgarklassen och dess stat).

En dialog om politiskt jonglerande och klasskamp

Ur *Workers Fight*, 20 mars 1940, signerad Josef Bren.

Stalinist: Men din kritik är meningslös. Sedan vi senast träffades har händelser inträffat som borde övertyga dig. Du och dina vänner är fortfarande revolutionära frasmakare, medan Stalin under de senaste månaderna har utfört konkret arbete för revolutionen. Röda armén har visat

synliga framgångar i Finland. De baltiska länderna är helt underkuvade och står under Sovjetunionens inflytande. I de tidigare polska provinserna håller godsägarna och kapitalisterna på att exproprieras. För första gången sedan 1917 är socialismen nu verkligen på frammarsch och vinner ny mark. Detta är fakta, och de bevisar att Stalins politik - i motsats till era påståenden - tjänar det internationella proletariats sak. Vad som är ännu mer förvånande är det faktum att dessa vinster har uppnåtts utan hårda strider (utom i Finland) och utan blodsutgjutelse i ett inbördeskrig. Några smarta drag på det diplomatiska schackbrädet räckte för att föra in miljontals tidigare polska undersåtar i en ny samhällsordning. Om det inte vore för era vanliga trotskistiska fördomar skulle ni erkänna storheten i dessa prestationer.

Marxist: Ni föredrar naturligtvis att bortse från effekterna av Stalins politik på den bredare internationella scenen för arbetarrörelsen. Den tyska revolutionen har fått en doltstöt i ryggen. Hitler kan nu för de tyska arbetarna lägga fram den tyska imperialismens lagförslag, som stöds av den sovjetiska regeringen och av Komintern. Arbetarna i Berlin får höra från Moskva att den sak de tvingas kämpa för är en rättvis sak. Den nazistiska klikken kan nu rekrytera sin kanonmat med hjälp av dem som tillskansat sig oktobers traditioner. Denna monstruösa och skändliga "paradox" kommer under den närmaste framtiden att lägga sig som en mardröm över den revolutionära antikrigsrörelsen i Tyskland. Den revolutionära socialistiska kampen i Storbritannien och Frankrike har drabbats av ett allvarligt bakslag; den har äventyrats och brutits av Stalins och Hitlers ideologiska allians. Kommunistiska internationals franska sektion har tvingats under jorden av samme Daladier som den förde till makten. Det finska äventyret har gjort det lättare för regeringarna i de allierade och skandinaviska länderna att vända stämningen bland "sina" arbetare mot Sovjetunionen. De har lyckats i en utsträckning som utgör en formidabel fara. Dessa förluster för socialismen och vinster för reaktionen kan inte på något sätt kompenseras av de rent lokala och delvis illusoriska vinsterna för socialismen i de tidigare polska provinserna och i Baltikum. Det är därför vi håller fast vid åsikten att arbetarklassens behållning av den stalinistiska politiken är misslyckande och nederlag.

Stalinist: Detta är abstrakta spekulationer. Hittills har de revolutionära rörelserna i Tyskland, Storbritannien och Frankrike misslyckats med att rättfärdiga de förhoppningar som ställts på dem. Jag föredrar konkreta vinster idag, framför osäkra vinster i morgon. Socialismen breder ut sig i Östeuropa. Detta är tillräckligt för att rättfärdiga Stalins politik.

Marxist: "Socialismen breder ut sig i Östeuropa". Jag är rädd att jag måste påminna er om att denna "socialism" är kopplad till en byråkratisk tyranni och till förtryck av massorna. Mer än tio miljoner av de tidigare polska undersåtarna har förts in under Stalins totalitära styre. Det innebär att det inte är socialism i dess vedertagna mening, utan en specifik, degenererad, byråkratisk form av socialism som sprider sig i Östeuropa. Den ekonomiska exproprieringen av de polska godsägarna och kapitalisterna är naturligtvis progressiv, även om den åtföljs av att de styrande i Kreml politiskt exproprierar de polska arbetarna och bönderna.

Men huvudproblemet kvarstår fortfarande: med vilka medel har detta mål uppnåtts? Genom Moskvadiplomatins smarta knep, eller genom arbetarnas revolutionära kamp på plats?

Stalinist: Moraliserande, idealistiska grejer! Det som räknas är störtandet av kapitalisterna och jordägarna. Ändamålet rättfärdigar medlen. Jag ser inget fel i det om uppgiften har utförts genom den kortare och enklare metoden med diplomatisk byteshandel mellan Moskva och Berlin, snarare än den svåra och tveksamma vägen med klasskamp.

Marxist: Här kommer vi till en punkt som i grunden skiljer våra olika tankemetoder åt, eller om ni så vill, en punkt som skiljer stalinism från marxism. Marxismen är läran om klasskampen. Vi betraktar alltid historien som en lång kedja av konflikter mellan klasser, det vill säga mellan alla klassers massor. Vi ser aldrig historien som en kriminalroman full av intriger

och smarta trick som spelas av geniala ledare. Klasser segrar eller besegras aldrig permanent genom listiga knep. Endast de socialistiska erövringar är stabila och säkra som har uppnåtts i kamp och beseglats genom massornas uppoffringar. Vinster som uppnås genom politiskt jonglerande är alltid av ytlig och tillfällig natur.

Vi förkastar geniala knep, inte på grund av moralisk eller idealistisk indignation, utan för att vi inte tror att de är effektiva i det långa loppet. Revolutionen i de tidigare polska provinserna har kommit ovanifrån och inte underifrån. Den har inte utkämpats av massornas självständiga rörelse. Den har uppstått genom manövrerande, genom Stalins ”inspirerade” diplomati. Detta har gynnats av en uppsättning ursprungliga omständigheter, av ett specifikt förhållande mellan internationella krafter. Så länge som denna uppsättning omständigheter och detta styrkeförhållande består verkar allt vara i sin ordning. Men historiska situationer förändras, och nu förändras de snabbare än någonsin tidigare. Det internationella styrkeförhållande som gjorde det möjligt att genomföra en revolution i en del av Polen med samtycke från den obevekliga nazistiska kontrarevolutionen kommer en dag att försvinna. Då kommer de lätta erövringarna att behöva försvaras genom hårda strider...

Anta att Hitler vinner kriget. Den segerrika, mäktiga tyska imperialismen kommer då utan tvekan att påbörja sin framryckning mot öster. Frågan kommer först och främst att bero på om de sovjetiska massorna kommer att visa tillräcklig revolutionär glöd i försvaret av arvet från oktober. De tidigare polska provinserna kommer att utgöra den första skådeplatsen för denna nya väpnade sammandrabbning. Andemeningen, stämningen hos massorna på dessa territorier kommer att vara den mest väsentliga faktorn. Men arbetarna där vann inte revolutionen av sig själva. Kommer därför en regim som kommer uppifrån att i farans stund finna det nödvändiga stödet underifrån? Det är säkert att en klass som inte har burit revolutionen med sitt eget samvete, med sina egna lidanden och uppoffringar, måste vara minst beredd att försvara denna revolution, och särskilt när denna revolution i folkets ögon på förhand identifieras med alla brott och allt elände i en totalitär diktatur.

Låt oss ta itu med det andra alternativet: Hitler har beseგრats av de allierade. Stalin har knutit den ryska revolutionens öde till den tyska imperialismens öde. Deras ömsesidiga kamp kan därför lätt vändas till ett ömsesidigt nederlag. Hitlers kollaps kan leda till ett sammanbrott för Stalinregimen, vilket i sin tur kan leda till en definitiv kontrarevolution.

Vi måste se på händelserna ur ett historiskt perspektiv och inte bara ur dagens synvinkel. Historien har aldrig gett de förtryckta klasserna lätta segrar eller gåvor, och historien kommer att fortsätta att hävda sig trots den allsmäktige Stalins allsmäktiga knep.

Stalinismens politiska metoder är inte alls originella. I större skala tillämpar stalinismen nu den europeiska opportunistens alla metoder och utslitna knep. Reformisterna låtsades också utföra ett ”konkret arbete” för proletariatet utan att använda sig av oberoende massaktioner. Idag ligger allt detta ”konkreta arbete” i ruiner över större delen av kontinenten. För att ”uppnå något” med hjälp av parlamentariska knep och klassamarbete var de tvungna att strypa den revolutionära rörelsen. Det som Macdonald, Wels och Blum har utfört i nationell skala, utför Stalin nu i internationell skala. Förstår ni inte att samma metoder måste ge samma resultat?

Stalinist: Jag kan inte dela din tro på massornas revolutionära egenskaper. I Tyskland, Storbritannien och Frankrike har vi sett arbetarklassens maktlöshet. De lät sig dras in i den andra imperialistiska världsslaget nästan utan protester. När de inte lyckas rättfärdiga våra förhoppningar måste vi nöja oss med diplomaternas metoder och med de vinster som uppnås på detta sätt.

Marxist: Det är sant att de europeiska arbetarna nu befinner sig i ett tillstånd av politisk och ideologisk nedstämdhet. Detta beror inte på massornas egen maktlöshet, utan på maktlösheten och förräderiet i den politik som deras ledarskap påtvingat dem. I årtal har socialdemokratins och Kominterns kombinerade politik demoraliserat massorna, försvagat deras självförtroende och förlamat deras inneboende revolutionära kraft. Men den som har hållit sitt krut vått under lång tid har ingen rätt att skylla på krutet när han i det kritiska ögonblicket inte kan avfyra det. Massorna är nu demoraliserade, men denna stämning kan ändras. Vi måste sträva efter att återge dem en kämpande stridbarhet, ett förtroende för sin egen klasstyrka, en misstro mot diplomatiska knep, klassarbete och cynisk opportunism. Vi måste hjälpa dem att återupptäcka den revolutionära kampens väg. Detta är den enda garantin för seger.

Under detta krig kommer kapitalismen att ställas inför en hel rad allvarliga kriser. Arbetarna kommer återigen att bli den avgörande politiska kraften. Proletariatets oberoende rörelse kommer återigen att visa sin makt och knuffa undan de ”inspirerade” byråkraterna, de politiska jonglörerna och specialisterna på principlöst lurendrejeri.

Det kan inte finnas någon socialism utan massornas aktiva deltagande. Diplomati kan inte ersätta klasskamp. Grundförutsättningen för seger är att massorna medvetet inser att deras frigörelse inte kan komma uppifrån, utan endast genom deras egen självständiga rörelse. Även om en sådan kampmetod leder till ett tillfälligt nederlag för arbetarna, så är nederlaget ändå till större nytta för klasskampen än de vinster som uppnås genom klassarbete eller diplomatiska knep. Pariskommunens nederlag gav arbetarrörelsen fler verkliga vinster än Stalins erövringar i Polen och i Baltikum. Kommunens nederlag lärde generationer av revolutionärer (bland dem bolsjevikerna) hur man skulle kämpa och hur man ska undvika stora misstag i framtiden. Detta nederlag innehöll därför fröet till framtida segrar. Stalins ”segrar” har emellertid förvirrat och demoraliserat massorna och innehåller i sig själva grogrunden för framtida nederlag.

Tänk över det, kamrat. Tänk över det grundligt och ni kommer att kunna förstå att marxismen och den revolutionära realismen är rotade i massornas kamp och endast i dem. Segern ligger hos dem, och inte hos byråkraterna i Kreml, oavsett hur ”inspirerade” de är.

Änglarna och djävulen

Workers Fight, maj 1940, signerad Josef Bren.

Kriget 1939-40 proklamerades av de brittiska och franska regeringarna som ett krig för demokrati och för små nationers rättigheter. Moralens och rättvisans skyddsänglar från Downing Street och Quai d'Orsay kunde inte hålla sig undan när så många små, oskyldiga nationer slukades eller våldtogs av Europas bruna djävul. Till och med skolbarn vet att Gud den allsmåttige skapade änglarna för att ge dem i uppdrag att bekämpa, besegra och förödmjuka djävulen. Trogna sin natur tog änglarna återigen upp sin förutbestämda kamp. Så detta krig är inget mindre än en del av den eviga konflikten mellan det godas och det ondas krafter. Detta är den officiella, dygdiga förklaringen till detta det mest dygdiga av alla krig.

Ärkeängeln Churchill, som kämpar för små nationers oberoende, säkerhet och okränkbarhet, lade en dag ut minfält i vattnet i ett litet fredligt land, Norge. Det såg väldigt mycket ut som en kränkning av ett litet land, som änglarna skulle försvara mot alla kränkningar. Detta lilla land protesterade därför till änglarna och bad dem att inte använda sådana djävulska knep längre. Himlens budbärare lät sig dock inte störas av detta. Vad kunde dessa dödliga varelser från Norge förstå av de verkliga avsikterna hos de himmelska beskyddarna av små nationer? De hade faktiskt varit dödliga varelser så länge att de inte ens kunde skilja mellan välsignelsen att bli våldtagen av änglarna och olyckan att bli våldtagen av Djävulen. Vid åsynen av änglar som lade minor vid deras kust grät de sorgset och snyftade av bedrövelse. Detta rörde

inte änglarna; de var alltför upptagna med att förbereda en fälla för Djävulens skepp med järnlaster från norr, och de fortsatte med sitt arbete.

Djävulen sov dock inte. Han är bara en stackars djävul! Hans enda dygder är satanisk fräckhet och diabolisk snabbhet. När änglarna på Downing Street och Quai d'Orsay fromt och glatt sjöng sina morgonböner och rapporterade till Gud om den fälla de hade förberett för helvetets mästare – kastade sig den senare hastigt över stackars lilla Norge och spottade eld ur sina stridsvagnar och flygplan. Den förvirrade kören av änglar avbröt sin fromma sång och brast ut i indignerade rop, svordomar och förbannelser, som lät något mindre himmelska och något mer profana. Snart återhämtade de sig dock från sin första chock och blev änglar igen:

”Skylldes vi inte på Djävulen för hans ondskefulla våld?” utbrast de fromt. ”Förde vi inte detta krig mot honom för att värna om små nationers rättigheter och frihet? Vi lovade oss själva om stackars lilla Norge: vi ska rädda henne från Djävulens klor. Vi skall skicka våra egna fartyg, våra flygplan, våra stridsvagnar, och vi skall hämnas detta brott som vår fiende har begått mot en liten nation, vi som alltid försvarar svaga och små nationer.

Så nu spottar änglarna och djävulen eld på varandra, över oskyldiga norska huvuden.

* * *

En nykter dödlig röst påminde änglarna: ”Var ni inte just de första att kränka detta lilla land, Norges, neutralitet mina herrar änglar? Är ni inte lika skyldiga som djävulen? Tillhör inte ni änglar och djävlar samma imperialistiska gäng av våldtäktsmän, banditer och massmördare?

Änglarna blev upprörda och förlorade sitt änglalika humör: ”Vem vågar jämföra oss med Djävulen? Vi har med rätta kränkt de norska vattnen, men djävulen har lagt beslag på den norska jorden. Detta innebär en grundläggande, principiell skillnad. Och sedan: en kränkning av demokratiska änglar räknas inte som en kränkning över huvud taget. Vem vågar tvivla på det? Var kommer denna uppviglande röst ifrån? Undertrycka den! Tysta den! Detta måste vara helvetets röst. Det är hjälpredor till vår fiende, till Djävulen, som vågar tala så här.”

* * *

För mycket, mycket länge sedan underkastade sig änglarna ett stort land som heter Indien under sitt styre. De har – som de alltid gör – naturligtvis inte gjort det i något själviskt syfte, eftersom de som änglar, som förkroppsligar ren dygd, omöjligen kan vara själviska. De har gjort det för att skydda, civilisera och upplysa det indiska folket; för att göra sin änglakultur tillgänglig för några hundra miljoner svagsinta, sjuka, dödliga varelser. Hur svaga de än må vara, insåg dock Indiens folk snart att de kunde klara sig ganska bra utan änglarnas beskydd. Många gånger har de redan bett änglarna mycket artigt att lämna Indien och flyga tillbaka till sina ursprungliga änglalika öar. De har gjort det på ett mycket artigt sätt, eftersom de, indierna, ännu inte vågar kasta ut de himmelska inkräktarna på ett oförskämt sätt. Men de förklarade med viss beslutsamhet att de kommer att ignorera dem och att de hädanefter varken kommer att ta hänsyn till deras önskemål eller utföra deras order. Gandhi, den indiske ”ledaren”, en blyg man med viss dragning åt änglarna, som tycker om att spinna, stoltsera med en get och dricka mild getmjölk – uppfann ett märkligt namn för en kampanj för att få änglarna att ge sig av: han kallade det en ”kampanj för civil olydnad”. Märkligt, eller hur? Olydnad mot ... änglar!!

Olyckligtvis proklamerades denna olydnad av den stora indiska nationen just vid en tidpunkt då änglarna var engagerade i kriget för de små nationernas frihet och skickade sin flotta och sitt flygvapen för att slå till mot djävulen i Norge. De svarade Indien: ”Ni vill göra er av med oss. Fåfänga förhoppningar. Vad oss beträffar har vi inte för avsikt att flytta ut eller ens lägga på vårt grepp om ert land. Ser ni inte att vi just nu är inbegripna i ett heligt krig för frihet? Ser ni inte att vi arbetar för fullt för att säkra små nationers rättigheter och okränkbarhet? Ni är

inte på något sätt en liten nation. Ni är hundratals miljoner. Ni är Indien och inte Norge. Och stora nationer behöver antingen rättigheter eller frihet.

Vill du att denna otroliga berättelse ska fortsätta? Tja, läs den stora pressen, lyssna på BBC:s högtalare. De kommer att fortsätta att berätta historien om änglarna och djävulen för er.

Vad vi vill fråga är när godtrogenheten hos den stora majoriteten av arbetstagare äntligen kommer att ta slut? När kommer dessa förgiftade berättelser som har uppfunnits av imperialistiska propagandister äntligen att upphöra att tränga in i de arbetande massornas medvetande?

När skall arbetarna äntligen förstå att både djävulen och änglarna, Hitler och Chamberlain och Reynaud, bara har ett krig - ett enda mål: sina respektive kapitalistklassers herravälde över marknader och kolonier. Att detta inte är ett krig mellan demokratiska änglar och fascistiska djävlar, inte heller ett krig för små nationers rättigheter, utan uteslutande ett krig för vinster, som förs av truster och karteller på bekostnad av arbetarna i alla länder. I detta krig – liksom 1914-18 – räknas små länder endast som brickor i de stora imperialistiska makternas skoningslösa, kriminella spel.

Utvecklingen i Norge gav ytterligare ett bevis för att detta synsätt är riktigt.